

Plan för elevbedömning på ungdomsstadiet vid Åbo yrkesinstitut

Godkänd:

Nämnden för fostran och undervisning, finska sektionen för gymnasie- och yrkesutbildning 9.6.2015,
47 §

Ledningsgruppen för serviceområdet yrkesutbildning inom bildningssektorn 26.5.2015

Ledningsgruppen för serviceområdet vuxenutbildning inom bildningssektorn 8.6.2015

Innehåll

1. Bedömningens uppgifter och mål
2. Att meddela om bedömningen
3. Att identifiera och erkänna studerandes kunskaper
4. Bedömning av lärande och kunskap
5. Beslut om vitsord
6. Korrigering av bedömning, omtagning och höjning av vitsord
7. Bedömning inom specialundervisningen
8. Bedömning av invandrargrupper och grupper med annat språk och annan kultur
9. Bedömning vid handledande utbildning

Plan för elevbedömning på ungdomsstadiet vid Åbo yrkesinstitut

1. BEDÖMNINGENS SYFTE OCH MÅL

Genom bedömning styrs, motiveras och uppmuntras den studerande till att nå sina mål. Bedömningen understöder även utvecklingen av en positiv självbild hos den studerande och hans/hennes tillväxt som yrkesmänniska. En styrande och uppmuntrande bedömning av den studerande förutsätter samarbete mellan flera instanser (den studerande, läraren, handledaren på arbetsplatsen, övriga studerande). Bedömningen av studerande förutsätter en kontinuerlig dialog mellan parterna med målet att understöda den studerandes lärande.

Självkännedomen och självuppskattningen utvecklas i och med att lärandet bedöms och den studerande lär sig känna sina styrkor och sina svagheter. Detta hjälper den studerande att inse var det ännu krävs utveckling. Genom bedömning stöds den studerandes yrkestillväxt och han eller hon uppmuntras till att ta ansvar för sina yrkesfärdigheterna och hur de utvecklas. En bedömning som sker under studiernas gång ger information om den studerandes inlärningsprocesser och hjälper den studerande att bli medveten om sitt lärande.

Bedömningen av den studerandes lärande, arbete och kunskap bedöms på många olika sätt och med hjälp av olika metoder. Bedömningen ger information om den studerandes kunskaper som är till nytta såväl för den studerande själv som för läraren, arbetsgivaren och då det gäller att ansöka till fortsatta studier.

I utbildning som leder till en grundläggande yrkesexamen bedöms den studerandes yrkeskunskaper i huvudsak genom yrkesprov som vid behov kompletteras med andra typer av bedömning.

2. INFORMATION OM BEDÖMNINGEN

Frågan hur studerande bedöms utgör en sakhet i egen rätt. Utbildningsarrangörer ska även inkludera en plan på hur olika examensdelar bedöms i sina läroplaner. Den ska omfatta en plan godkänd av vederbörande organ på hur yrkesprov genomförs och bedöms.

Innan studierna börjar ska studerande, vårdnadshavare och alla som medverkar i bedömningen ges information om vilka principer som gäller vid bedömning och hur dessa tillämpas. Studerande ska informeras om följande:

- Uppgifter och mål för bedömningen
- Identifiering och erkännande av kunskap
- Bedömning av lärande och kunskap
- Tidpunkter för och bedömning av inläring i arbetet
- Plan för genomförande och bedömning av yrkesprov
- Övriga bedömningsobjekt med kriterier
- Beslut om vitsord
- Omtagning av bedömning och höjning av vitsord
- Rättelse av bedömning
- Beviljande av examensbetyg

3. ATT IDENTIFIERA OCH ERKÄNNA STUDERANDES KUNSKAPER

Identifiering av kunskaper

Studerandes kunskaper bedöms från det att studierna inleds. Den kunskap som identifieras och erkänns utgör grunden för den studerandes **personliga studieplan (PSP)**. Även den handledning och det stöd som behövs fastställs på basis av de identifierade kunskaperna. Grupphandledaren för ett

IP-samtal med den studerande i början av läsåret. Under samtalet reder man ut vilka kunskaper den studerande redan besitter och om det finns möjlighet att erkänna dem. Vidare personliga samtal förs under läsårets gång om det behövs.

Lämpliga bedömningsmetoder som kan användas för att identifiera kunskaper är betyg, essäer, intervjuer, iakttagelser, skriftliga och muntliga prov, självbedömning, portfolier, dagböcker och arbetsprover, beskrivningar av arbetsprocesser, analyser, utlåtanden eller arbetsintyg från arbetsgivare och yrkesprov.

Erkännande av tidigare förvärvad kunskap

När man har identifierat att den studerande har kunskaper som krävs i examensgrunderna kan de erkännas som en del av de studier som leder till examen, oavsett hur den studerande har skaffat sig kunskaperna i fråga. Syftet med att kunskaper erkänns är att undvika överlappande studier och att förkorta studietiden.

Den studerande ska ansöka om att få kunskaper erkända så fort terminen har börjat, dock senast innan kursen i fråga inleds. Den studerande ska fylla i ansökan. Vid behov ska han eller hon be om hjälp av grupphandledaren eller studiehandledaren med att fylla i blanketten. Blanketten med bilagor ges åt studiehandledaren, som granskar dem. Om kunskaperna härrör från gymnasiekurser som finns uppräknade i examensgrunderna bland de kurser som kan erkännas, eller om det är fråga om tidigare yrkesstudier, godkänner studiehandledaren ansökan för de gemensamma studierna, och antecknar erkännandet i Primus. Om den studerande har skaffat sig sina kunskaper genom vardagslärande och alltså saknar betyg ska studiehandledaren före erkännandet konsultera ämnesläraren. När det handlar om delar av en yrkesexamen godkänner utbildningschefen kunskaperna och sänder anhållan till kansliet för anteckning. I den personliga studieplanen görs en anteckning om att kunskaper har erkänts och på examensbetyget antecknas vilka examensdelar som ersatts med erkända kunskaper.

Att erkänna tidigare förvärvade kunskaper ingår i den allmänna uppgiften att bedöma studeranden, och samma regler gäller som för övrig bedömning. En studerande kan således t.ex. göra en rättelseyrkan som gäller erkännande av kunskaper (blankett för rättelseyrkan, till den som fattat bedömningsbeslutet). Den studerande ska om det behövs kunna påvisa att hans eller hennes kunskaper motsvarar de yrkesfärdighetskrav och mål som ingår i examen.

Det går inte att fastställa någon tidsgräns för när tidigare införskaffad kunskap förfaller och inte längre kan erkännas. Vid behov ska man dock kontrollera att kunskaperna fortfarande är aktuella. Vitsorden för erkända studier kan höjas under utbildningens lopp. Kunskaper som skaffats via arbete kan erkännas. Om vitsord ska ges krävs dock en bedömning. Vitsordet som då fås ska beaktas då examensdelen bedöms.

Gemensamma examensdelar, fritt valbara examensdelar och möjligen vissa yrkesstudier kan ersättas med slutförda studier inom en grundläggande yrkesutbildning på andra stadiet eller med slutförda gymnasiestudier, på det sätt som anges i examensgrunderna och förutsatt att kursernas mål och innehåll motsvarar varandra.

Ändring av vitsord

Studerande ska bedömas enligt vanlig praxis vid den läroanstalt där han eller hon studerar. Om läroanstaltens vitsordsskalor skiljer sig från varandra ska den läroanstalt som erkänner kunskaperna omvandla vitsorden och definiera motsvarigheten till den studerandes fördel. Vitsord omvandlas enligt följande:

VITSORDSSKALA		
1–3	1–5	5–10
berömlig 3	berömlig 5	utmärkt 10
		berömlig 9

god 2	god 4	god 8
	god 3	nöjaktig 7
nöjaktig 1	nöjaktig 2	försvarlig 6
	nöjaktig 1	hjälpig 5

4. BEDÖMNING AV LÄRANDE OCH AV KUNSKAPER

Studering ska bedömas baserat på deras kunskaper. Deras lärande och kunskaper ska alltid jämföras antingen med kraven om yrkesfärdighet i respektive examensdelar eller med kunskapsmålen i de gemensamma examensdelarna, samt mot de bedömningskriterier som gjorts upp för dessa. Den studerande har rätt att lära sig det som behövs innan de kunskaper som definieras i yrkesfärdighetskraven och kunskapsmålen bedöms och blir ett vitsord på examensbetyget. Yrkesfärdighetsproven är en viktig del av bedömningen.

Bedömning av lärande

Syftet med att bedöma lärande är att den studerande ska veta vad han/hon kan och vilka kunskaper som ännu saknas. I bedömningen av lärande ska läraren och arbetsplatshandledaren använda sig av metoder som uppmuntrar och aktiverar den studerande. Det handlar om att ge stöd och handledning och motivera den studerande till att nå yrkesfärdighetskraven eller kunskapsmålen. Samtidigt får den studerande träning i självutvärdering. Läraren ska ge skriftlig och muntlig respons om hur studierna framskrider.

Man ska sträva efter att ge responsen som en konkret analys av den studerandes färdigheter. Detta hjälper den studerande att lära sig iaktta och vara medveten om sitt lärande och sitt arbete i förhållande till yrkesfärdighetskraven i yrkesexamensdelarna, kunskapskraven i de gemensamma examensdelarna och bedömningskriterierna. Den studerande ska handledas till att iaktta sitt eget kunnande och arbete genom en uppställning av det givna arbetet. I uppställningen ska man tydligt berätta hur arbetet ska utföras, vilka saker som är viktiga och vad bedömningsobjekten och -kriterierna i praktiken innebär.

Bedömning av kunskaper

Genom att bedöma kunskaperna konstaterar man vad den studerande kan efter inläringen. I grunderna för grundläggande yrkesexamina definieras yrkesfärdighetskraven för yrkesexamensdelarna och kunskapsmålen för delområdena i de gemensamma examensdelarna som inlärningsresultat (kunskaper, färdigheter, kunnande eller kompetens), samt bedömningsobjekt och bedömningskriterier enligt nivåerna nöjaktig (1), god (2) och berömlig (3). Yrkesfärdighetskraven och kunskapsmålen ger svar på frågan om vad den studerande ska kunna, och bedömningskriterierna ger svar på frågan hur bra den studerande kan varje sak. Kunskaperna ska bedömas i förhållande till kriterierna och inte till andra studerande.

Som resultat av bedömningen får den studerande ett vitsord. Vitsordet syns på betyget. Siffervitsorden nöjaktig 1, god 2 eller berömlig 3 ges för alla examensdelar. Undantaget är de fritt valbara examensdelar som stöder färdigheterna för fortsatta studier eller yrkesutvecklingen, eller kunskaper som skaffats via arbetserfarenhet.

När kunskaper bedöms ska bedömningsmetoderna väljas så att de mäter hur de uppställda yrkesfärdighetskraven eller kunskapsmålen uppnåtts. Metoderna ska vara lämpliga med tanke på de använda studiemetoderna och ska stöda den studerandes lärande. Studerande ska ges möjligheten att påvisa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt och att även själva bedöma sina kunskaper.

När det gäller delar av yrkesexamina ska bedömandet i huvudsak ske genom yrkesprov. Den studerande kan även påvisa att han/hon har uppnått yrkesfärdighetskraven eller de gemensamma studiernas kunskapsmål med hjälp av en muntlig presentation, en rapport eller annat skriftligt alster, ett

prov, en portfolio, en utställning eller en video. Tillförlitlig bedömningsinformation kan även skaffas via iakttagelser, en intervju, bedömning baserad på sinnena, mätningar eller med hjälp av kundrespons.

Yrkesprov

Vid yrkesprovet visar den studerande att han/hon har de kunskaper som krävs enligt yrkesfärdighetskraven för de yrkesinriktade examensdelarna. Yrkesprov ska ges för alla delar i yrkesexamen, även de valbara delarna. Inga yrkesprov avläggs för gemensamma examensdelar eller fritt valbara examensdelar, men man kan i tillämplig utsträckning bedöma hur den studerande uppnått kunskapsmålen för dessa delar i samband med yrkesproven.

Ett yrkesprov ska avläggas på arbetsplatsen i samband med inläringen i arbetet eller på en annan undervisningsplats som så väl som möjligt motsvarar arbetslivet, t.ex. skolans kundserviceställe. Den studerande ska påvisa sina kunskaper genom att i tillräcklig omfattning utföra sådana uppgifter som ingår i yrkesfärdighetskraven. Vid behov ska bedömningen baserad på yrkesfärdighetskraven kompletteras av en annan kunskapsbedömning.

Ett yrkesprov kan avläggas för en eller flera examensdelar åt gången. Om man under samma prov bedömer kunskaper som omfattar flera examensdelar ska man ge ett separat vitsord för varje bedömningsobjekt. Om ett yrkesprov som gäller en examensdel avläggs i fler än en del ska vitsord ges för varje bedömningsdel per bedömningsobjekt. Det totala helhetsvitsordet kan ges först då alla delar är genomförda.

Den studerande ska ha tillfälle att lära sig det som bedöms i yrkesprovet innan provet avläggs. Läroanstalten ska se till att den studerande får tillräckligt med stöd och handledning för att avlägga sitt yrkesprov. Stöd och handledning ska ges innan yrkesprovet avläggs, medan det pågår och som handledande respons efter provet.

Bedömningsobjekt och bedömningskriterier

Bedömningsobjektet anges i examensgrunderna, varje examensdel för sig. Bedömningen omfattar yrkesfärdighetskrav (det som bedöms) och en serie bedömningskriterier (hurudan kunskapsnivå den studerande har) enligt nivåerna nöjaktig N1, god G2 och berömlig B3. Bedömningen omfattar

- Hantering av arbetsprocessen
- Hantering av arbetsmetoder, redskap och material
- Hantering av de kunskaper som arbetet kräver
- Hantering av nyckelfärdigheterna för livslångt lärande

Nyckelfärdigheterna för livslångt lärande är:

- Inläring och problemlösning
- Interaktion och samarbete
- Yrkesetik
- Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga
- Initiativförmåga och entreprenörskap
- Hållbar utveckling
- Estetik
- Kommunikation och mediekunskap
- Matematik och naturvetenskaper
- Teknologi och datateknik
- Aktivt medborgarskap och olika kulturer

Nyckelfärdigheter som bedöms separat är inläring och problemlösning, interaktion och samarbete, yrkesetik samt hälsa, säkerhet och funktionsförmåga. De övriga nyckelfärdigheterna bedöms i samband med bedömningen av arbetsprocessen, arbetsmetoderna eller hanteringen av kunskap som krävs för arbetet.

5. BESLUT OM VITSORD

Vitsordet för examensdelen ges enligt resultatet av bedömningen av den studerandes kunskaper. Om flera lärare har deltagit i bedömningen ska de fatta beslutet tillsammans. Vitsordet för ett yrkesprov ges i regel av lärarna och representanterna för arbetslivet i samråd med varandra. Vitsordet för yrkesprovet antecknas per bedömningsobjekt och motiveringen antecknas i bedömningsblanketten, som ska förvaras under hela den studerandes studietid.

Det material som ligger till underlag för bedömningen av ett delprov ska sparas så att det senare är möjligt att ge ett vitsord för yrkesfärdigheten i hela examensdelen..

Det skriftliga eller i annan form upptagna material som gäller studierna, kunskaperna eller yrkesproven och som ligger till grund för bedömningen ska bevaras i minst sex månader efter att vitsordet har getts. Vitsordet för yrkesprovet ska lagras per examensdel och per bedömningsobjekt. Vitsordet ska motiveras.

För de gemensamma examensdelarna Kommunikation och interaktion 11 kp, Matematik och naturvetenskaper 9 kp, Färdigheter som behövs i samhället och i arbetslivet 8 kp och Sociala och kulturella kunskaper 7 kp antecknas ett vitsord vardera i examensbetyget. Vitsordet för examensdelen ska ges utgående från vitsorden för de delområden som den innehåller. De kompetenspoäng som den studerande skaffat inom respektive delområde ska tas i beaktande när vitsordet för en examensdel bestäms. De lärare som givit vitsord för examensdelarna bestämmer om vitsordet.

6. KORRIGERING AV BEDÖMNING, OMTAGNING OCH HÖJNING AV VITSORD

I fråga om höjning och omtagning av vitsord gäller vad som föreskrivs i förordningen om grundläggande yrkesutbildning. Syftet med höjning och omtagning av vitsord är att garantera att den studerandes studier går framåt och att examen tas inom utsatt tid.

Studerande kan ta om ett underkänt vitsord och höja ett godkänt vitsord. Detta gäller all bedömning, från enskilda prov till examensdelar, dvs. alltid då vitsord ges. Lagstiftningen begränsar inte antalet gånger den studerande får ta om eller höja vitsord. Datum för omtagning och höjning finns i studerandehandboken.

Studerande ska ges möjlighet att bekanta sig med det skriftliga eller på annat sätt lagrade material som ligger till grund för bedömningen av studier, kunskaper eller yrkesprov.

I läroplanen för varje examen anges villkoren för hur studierna ska framskrida, och dessa ska klarläggas för den studerande. Om den studerande får ett underkänt vitsord ska man berätta vad den studerande kan göra för att få prestationen godkänd.

Om den studerande är missnöjd över sitt vitsord har han/hon rätt att be att bedömningen korrigeras. Först ska den studerande diskutera saken med den lärare eller arbetsplatshandledare som gjort bedömningen. Om diskussionen inte leder till ett resultat som båda parterna är nöjda med, kan den studerande lämna in en rättelseyrkan till utbildningschefen med blanketten "rättelseyrkan till den som gjort bedömningen". Rättelseyrkan ska göras inom 14 dagar från det att den studerande fick kännedom om bedömningsresultatet eller beslutet om erkännande av kunskap. Den studerande anses ha fått kännedom om bedömningen efter att möjligheten att ge respons om provet, uppgiften el. dyl. har ordnats eller då vitsordet syns i studieregistret.

En studerande som är missnöjd med studiechefens beslut kan göra en rättelseyrkan inom 14 dygn till organet för yrkesprov.

7. BEDÖMNING INOM SPECIALUNDERVISNINGEN

Vid bedömning av specialstuderande gäller samma principer som för andra studerande. Om den studerande i någon del av studierna inte uppnår kraven för nivå N1 enligt examensgrunderna kan dessa krav anpassas. Om något av yrkesfärdighetskraven eller målen i examen har anpassats enligt lagen om grundläggande yrkesutbildning ska detta antecknas i betyget. Den studerande får ett examensbetyg även om examen har anpassats.

Att yrkesfärdighetskraven eller målen har anpassats ska antecknas i en fotnot både på avgångsbetyget och på yrkesprovsbetyget. Bedömningen görs mot bakgrund av de anpassade yrkesfärdighetskraven eller målen, och bedömningskriterier ska göras upp för dessa. En utbildning som genomförts enligt anpassade yrkesfärdighetskrav eller mål kan påverka den studerandes antagning till vidare studier och framgången i dessa studier.

Om den studerandes kunskaper till väsentliga delar är bristfälliga mot bakgrund av yrkesfärdighetskraven och målen ges ett betyg över utförda studier istället för ett examensbetyg. Till detta betyg biläggs en redogörelse över de saker som den studerande kan bäst.

8. BEDÖMNING AV INVANDRARE OCH PERSONER MED ANNAT SPRÅK OCH ANNAN KULTUR

BEDÖMNING AV STUDERANDE

Bedömningen av den kunskap som invandrarstuderande och studerande från andra språk- och kulturgrupper besitter sker på samma sätt som för andra studerande. Innan yrkesprov kan avläggas måste den studerande ha en sådan språkkunskap att han/hon förstår de anvisningar och bestämmelser som ges om det arbete som ska utföras som yrkesprov. Bedömningen ska utföras med sådana metoder att kunskaperna kan bedömas trots brister i språkkunskaperna.

Bedömning av modersmålet

Om finska inte är den studerandes modersmål bedöms dennes kunskaper i finska enligt målen för finska som andraspråk, även i det fall att ingen undervisning i finska som andraspråk ordnats. Om läraren och den studerande tillsammans bedömer att den studerandes kunskaper i finska ligger på nivå modersmål, finska, ska kunskapernas bedömas enligt målen för modersmål, finska. I avgångsbetyget ska man anteckna enligt vilkendera nivå kunskaperna har bedömts, dock enligt skalan 1–3. Den studerandes studieplan och även bedömningen kan bestå av båda typerna av modersmålsstudier som ovan nämns.

Teckenspråkiga studerandes färdigheter i finska bedöms enligt målen i finska för teckenspråkiga.

Bedömning av det andra inhemska språket

Om den studerande inte har studerat svenska som andra inhemska språk antecknas på avgångsbetyget istället det språk som studerats i stället för svenska.

9. BEDÖMNING INOM HANDELANDE UTBILDNING

Vid Åbo yrkesinstitut ordnas även handledande utbildning som förbereder för grundläggande yrkesutbildning. Syftet med denna utbildning är att ge den studerande färdigheter för att söka till en grundläggande yrkesutbildning samt att stärka den studerandes förutsättningar att genomföra en grundläggande yrkesutbildning.

Utbildningen är flexibel och baserar sig på den studerandes individuella val och kunskapsmål. Omfattningen på utbildningsdelarna kan anpassas och de kan delas in i mindre helheter enligt läromålen och bedömningskriterierna för utbildningsdelen.

Kunskaperna bedöms enligt bedömningskriterierna för respektive examensdelar, i enlighet med utbildningens grunder. Bedömningen kompletteras vid behov med en muntlig bedömning.

Den studerande kan utföra delar av den grundläggande yrkesutbildningen eller delområden i de gemensamma examensdelarna enligt sin personliga studieplan. Dessa studier bedöms enligt bedömningspraxis för den grundläggande examen och erkänns då den studerande flyttar vidare till yrkesutbildningen.

Om den studerande i samband med utbildningen höjer ett vitsord för en kurs inom den grundläggande undervisningen ges ett separat betyg för höjningen. Betyget ges av grundskolan eller det kvällsgymnasium som har rätt att ge vitsord inom den grundläggande undervisningen, enligt överenskommelse.